

Л.А.КАРАЩУК,
старший вчитель початкових класів
Лозуватської СЗШ № 1 Криворізького р-ну
Дніпропетровської обл.

Розвиток креативного мислення учнів засобами курсу "Логіка"

Щоб навчити дитину мислити, треба навчити її діяти, причому діяти з навчальним матеріалом свідомо. Видатний психолог Л. Виготський у своєму вислові: "Що важливіше – нагодувати з ложки дитину чи нав-

чити її їсти?" виокремив основне завдання навчальної діяльності XXI століття.

Відомо, що початкова школа – фундамент у будинку освіти. І від нього залежить, чи буде цей будинок міцним,

чи зруйнується з першими змінами зовнішніх обставин. Щоб підкорити зовнішні обставини, треба учня до них адаптувати. Тобто навчання як процес здобуття знань перевести у навчальну діяльність, під час якої дитина вчиться вчитися, мислити, досліджувати, здобувати знання сама і відтак звільнятися від допомоги. Організувати навчальну діяльність, яка вчить дітей самостійно приймати рішення, не боятися задач з багатьма варіантами розв'язку, мені допомагає курс "Логіка", який з'явився у переліку дисциплін варіативної частини навчального плану для 2–4 класів загальноосвітніх закладів України у 2005–2006 н.р. Я почала працювати з курсом "Логіка" з 2007 року. Мета – розвивати креативне мислення в учнів, аби допомогти їм покращити свої стосунки зі світом.

Формуючи крок за кроком навчальну діяльність як самостійний пошуковий процес, створюю умови для розвитку логічного мислення. Така пошукова або дослідницька діяльність дуже цікавить дитину і привчає вирішувати завдання, формувати власні судження. Наприклад, працюючи над казкою "Ріпка", видно як розвивається логічне і креативне мислення. *Завдання*: дід, баба, онучка, Жучка, кішка та мишка тягнули-тягнули і нарешті витягнули ріпку. Скільки пар очей дивилося на ріпку? Далі ускладнюю завдання: дід з бабою тягнули ріпку. Ким ще треба доповнити множину персонажів, щоб витягнути ріпку? Стандартна відповідь: множину персонажів можна доповнити онучкою, Жучкою, кішкою, мишкою. Я пропоную дітям знайти інші варіанти.

– Я б покликав одного внука, який займається спортом і якому під силу одному витягнути великий овоч, – говорить хлопчик з першої парти.

– А якщо немає внука у діда та баби? – запитує дівчинка з сусідньої парти.

– Тоді можна найняти робітника!

– А звідки у пенсіонерів гроші, щоб заплатити робітникові?

– Можна поторгуватись, половину ріпки залишити собі, а половину віддати за роботу.

– Але ж поділ буде нерівноцінним, баба з дідом обробляли землю, садили овочі, потім їх поливали, знищували бур'яни – це процес тривалий і нелегкий, а витягування ріпки – процес швидкий.

І знову клас думає, шукаючи варіанти, поправляючи та направляючи один одного. Ставлю наступне запитання: чому саме мишка, яка не має ніякої фізичної сили, стає вирішальною у витягуванні ріпки?

В умовах колективної пошукової діяльності діти вчать не тільки мислити, а й спілкуватися та відкривати секрети мови та математики азартно і цікаво. Вони оволодівають способами співдружності в процесі вирішення навчальних завдань. Тобто виховання особистості здійснюється в самій навчальній діяльності. В учнів складається нова система цінностей, основні з них: пізнання та взаємодопомога.

Принципи креативності, самостійності у виборі способів їх вирішення я запроваджую на всіх уроках, щоб діти не були в ситуації, коли на одному уроці треба мислити, діяти, а на іншому – виконувати вправи готовим способом (див. додаток "Логічні завдання на уроках математики, рідної мови, читання, рідного краю").

Дуже важливо проводити заняття у формі інтелектуальної гри, тому що логіка вчить мистецтву жити, творити, вірити в себе; цікаво добувати та опрацьовувати

інформацію; творчо аналізувати ситуації; адекватно оцінювати свої результати та інших; зрозуміло викладати свої думки; конструктивно взаємодіяти з іншими.

Це саме ті чинники, які утримають будинок освіти від руйнування змінами зовнішніх обставин і головне – вчать дитину вчитися упродовж життя.

Д о д а т о к

Логічні завдання (для прикладу), які застосовуються на уроках рідного краю, рідної мови, читання, математики.

Предмет	Логічні завдання
 Рідний край	1. Усі метелики мають крила. Махаон – це метелик. Отже, ... 2. – Дятли, – стверджувала Ліда, – Поїдають короїдів. Заперечив Льоня Ліді: – Ні, не дятли короїдів Поїдають, – навпаки: Дятлів знищують жуки! <i>Завдання</i> . Що було хибним – твердження чи заперечення? 3. Поняття фрукти – родово до поняття груші та яблука. Поняття груші та яблука між собою несумісні. <i>Завдання</i> . Складіть істинні судження. Намалюйте за допомогою кругів Ейлера дане твердження. 4. Який місяць зайвий: квітень, червень, травень, березень?
 Рідна мова	1. Визначити істинність чи хибність судження. Якщо слово відповідає на запитання що робити?, що зробити? (можна й інші запитання), то це слово – прикметник (або інша частина мови). 2. Визначити, загальним чи частковим є судження. 1). Кожне дієслово теперішнього часу є дієсловом. 2). Деякі дієслова минулого часу є дієсловами чоловічого роду. Скласти власні судження. 3. Скласти судження-засновок і судження-висновок: 1). Усі голосні звуки є звуками. 2). Жодний голосний звук не є приголосним
 Читання	1. Прочитати історію про шанобливе ставлення до людей похилого віку. Розказати, як ви зрозуміли зміст понять <i>старший, молодший</i> . 2. Під час вивчення казки "Ріпка" можна використати завдання: дід, баба, онучка, Жучка, кішка та мишка тягнули-тягнули і нарешті витягнули ріпку. Скільки очей дивилося на ріпку? 3. Прочитати казку "Ріпка". Дід з бабою тягнули ріпку. Ким ще треба доповнити множину персонажів, щоб витягнути ріпку? 4. Скласти за прочитаним текстом істинні судження
 Математика	1. За допомогою кругів Ейлера показати співвідношення між математичними поняттями. 2. Під час вивчення знаків ">", "<" складати різні співвідношення між числами. 3. Вибрати із запропонованих геометричних фігур зайву і пояснити свій вибір. 4. Гра "Палички-складалочки". 5. Математичні задачі з логічним навантаженням. Наприклад: звірі і птахи зібралися на лісову нараду. Всього було 80 ніг і 40 крил. Скільки звірів і скільки птахів було на нараді?